

AVRUPA YÜKSEK DENETİM KURULUŞLARI TEŞKİLATI KURULUŞ KONFERANSI VE BİRİNCİ KONGRESİ HAKKINDA ÖZET RAPOR

Giriş

1- Yüksek Denetim Kuruluşları Uluslararası Teşkilatı (INTOSAI)'nın 10-22 Haziran 1989 tarihleri arasında Berlin'de yapılan XIII. Kongresi sırasında Avrupa Sayıştaylarının temsilcilerinin bir araya gelmesi sonunda hazırlanan ve "Berlin Deklarasyonu" adı verilen belgede belirlenen amaçlarla INTOSAI'nin bir alt kuruluşu olarak Avrupa Sayıştaylarını bir çatı altında toplayan yeni bir teşkilat kurulmasına karar verilmiş, İspanya ve İtalya Sayıştaylarının eş başkanlığında Almanya, İngiltere, İsveç, Fransa ve Macaristan Sayıştaylarından oluşan bir müsteşebbis heyet kurulmuştur. "Berlin Komitesi" adını alan bu heyetin çalışmaları sonunda hazırlanan Tüzük Tasarısını görüşüp karara bağlamak ve kuruluşun ilk kongresini idrak etmek üzere İspanya Sayıştayının daveti ile 11-18 Kasım 1990 tarihleri arasında 32 Avrupa ülkesi Sayıştayının temsilcileri Madrid'de toplanmışlardır.

Heyet

2- Sayıştayımız, bu toplantıya 3 ncü Daire Başkanı ve Sayıştay Başkan Vekili Behiç Erdem'in başkanlığında, Sayıştay Üyesi ve Genel Sekreteri Halil İbrahim Başaran, Sayıştay Üyesi Necdet Kesmez ve Uzman Denetçi Hikmet Işık'tan teşekkül eden bir heyet ile iştirak etmiştir. Dışişleri Bakanlığımızın Berlinde yapılan INTOSAI kongresine olduğu gibi bu toplantıya katılacak heyete de Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Sayıştay Başkanının dahil edilmesinin yararlı olacağı yolundaki görüşüne uyularak, KKTC Sayıştay Başkanı Nail Atalay, "Delegasyon Başkanı Özel Danışmanı" sıfatıyla heyetimizde yer almıştır.

Her iki toplantıda yapılan görüşmeler ve varılan sonuçlar aşağıda özet olarak sunulmaktadır.

Açılış Töreni

3- Avrupa Sayıştaylarını ilk kez bir araya getirecek olan Yüksek Denetim Kuruluşları Avrupa Teşkilatı (EUROSAI)'nın Kurucu konferansından önce, Majesteleri İspanya Kralı Juan Carlos I'in katıldığı ve bizzat yönettiği açılış töreni, 12 Kasım 1990 tarihinde saat 10.30 da Madrid Kongre Sarayının Tören Salonunda yapılmıştır.

Kurucu Konferans

4- Avrupa Yüksek Denetim Kuruluşları (AYDEK) nin temsilcilerinin katıldığı kurucu konferansta, ev sahibi sıfatıyla oturumu açan İspanya Sayıştay Başkan Vekili Adolfo Carretero Perez'in kısa konuşmasından sonra

İtalya Sayıştay Başkanı Giuseppe Carbone oturum başkanlığına seçilmiş ve "Berlin Komitesi" nce hazırlanan AYDEK Teşkilatı Tüzük Tasarısı ile, çeşitli delegasyonlarca sunulan değişiklik önerileri görüşülmüştür.

Birbuçuk gün süren bu görüşmeler sonunda Tüzük Tasarısının nihai şekli belirlenmiş, sekreteryanın yapılan değişikliklerle birlikte metni yeniden hazırlamasına fırsat vermek üzere çalışmalara yarım gün ara verilmiş ve 14.11.1990 gün ve saat 9.00 da yapılan toplantıda AYDEK Teşkilatı Tüzüğü resmen kabul edilerek, Tüzüğün 20 nci maddesi gereğince Kongre haline dönüşen toplantıda ilk olarak Yönetim Kurulu Başkanı, Yönetim Kurulunun seçimle belirlenmesi gereken üyeleri ve denetim kurulu seçilmiştir.

Görev Dağılımı

5- Tüzüğün 10 ncu maddesine göre Yönetim Kurulu 7 üyeden oluşmaktadır. AYDEK Teşkilatının son kongresinin yapıldığı ülkenin Sayıştay Başkanı, gelecek kongrenin yapılacağı ülkenin Sayıştay Başkanı ve Teşkilat Genel Sekreteri yönetim kurulunun doğal üyeleridir.

Tüzüğün 17 nci maddesinde İspanya Sayıştayını AYDEK Teşkilatının merkezi olarak belirlenmiş olduğundan, İspanya Sayıştay Başkanı Teşkilat Genel Sekreterliğine getirilmiş, müteşebbis heyet çalışmalarını yürüten diğer başkan olarak İtalya Sayıştay Başkanı Yönetim Kurulu Başkanlığına, gelecek toplantının ev sahipliğini üstlenmiş bulunan İsveç Sayıştay Başkanı da Yönetim Kurulu Başkan Yardımcılığına seçilmişlerdir.

Yönetim Kurulunun geri kalan dört üyeliğine müteşebbis heyette yer alan Fransa, İngiltere ve Macaristan ve bunlara ilaveten Çekoslovakya Sayıştay Başkanları seçilmiştir.

Delegasyonumuz toplantı sırasında aktif bir katılımda bulunmaya çaba göstermiş, belki de bunun neticesi olarak Sayıştayımız, Tüzüğün 15 nci maddesinde öngörülen denetim görevini yapmak üzere Hollanda Sayıştay ile birlikte denetçi olarak seçilmiştir.

VET Denetimi

6- Kurucu Konferansı müteakip toplanan AYDEK Teşkilatı 1 nci kongresinde; VET denetimi ve AYDEK Teşkilatının kuruluş ve faaliyetlerinin geliştirilmesi olmak üzere başlıca iki konu, iki ayrı oturumda görüşülmüştür.

14.11.1990 Çarşamba günü saat 11.00'de başlayan birinci oturumun ilk bölümü İngiltere Sayıştay Başkanı Mr. Bourn başkanlığında, ikinci bölüm ise İsveç Sayıştay Başkanı Mr. Mundebo başkanlığında yapılmıştır.

Birinci konu hakkında üye Sayıştayların kongreye sundukları yazılı bildirimler bir kitap halinde Kongreden önce dağıtılmış olmakla beraber, (*) görüşmelerde bu bildirimlerin müzakeresinden ziyade Avrupa Sayıştaylarının karşılaştıkları güncel sorulara ağırlık verilmiş, Verimlilik, Etkinlik, Tutumluluk (VET) denetimi çerçevesinde, modern devletlerdeki fonksiyon değişiklikleri ve bunların Sayıştay Denetimine yansımaları görüşülmüştür :

Gerek Batı, gerek Doğu Avrupa Ülkelerinde beliren; kısıtlayıcı ya-saklayıcı, önleyici mevzuatın kaldırılması (*deregulation*), Kamu İktisadi Teşebbüslerinin özelleştirilmesi (*privatisation*) ve merkezi idareye bağlı kuruluşlar ve taşra teşkilatının yetkilerinin artırılması (*decentralisation*) akımlarının kuvvetli bir trend halinde devam etmekte olduğuna işaret edilmiştir. Bu trendler karşısında hemen bütün Sayıştayların VET denetimine geçmek zorunda kaldıkları ifade edilmiş, bir ülke tebliğinde yer alan "Sayıştay Denetiminin İstikbali VET Denetiminindedir" ifadesi bütün delegelerce benimsenmiştir.

Artan devlet faaliyetleri ve masrafları dikkate alındığında, denetim alanına giren bütün olay ve belgelerin tümünün denetime tabi tutulmasının mümkün olmadığı gerçeği kabul edilerek, inceleme konularının seçilmesinde daha özenli davranılması, denetimin verimli sonuçlar verecek alanlara kaydırılması, bugün bir zorunluluk olarak kabul edilmiştir.

Diğer taraftan VET Denetiminde bu gelişmelere paralel olarak daha incelikli ve güç yöntem ve tekniklerin kullanılması ihtiyacının ortaya çıktığı, bu ihtiyacın, sağlık ve eğitim gibi kamu hizmetlerin yaygınlaşması hizmetlerde kullanılan bilgisayar ve bilgi işlem teknolojilerinin daha karmaşıklaşması ve bireylerin kamudan giderek daha nitelikli hizmet beklemeleri nedenlerine bağlı olduğu, buna karşılık Sayıştay denetiminin ve bu denetim sonunda üretilen eleştiri ve tavsiyelerin kalitesinin yükseltilmesi gerektiği ifade edilmiştir.

Görüşmelerin sonunda AYDEK Teşkilatı çerçevesinde üye Sayıştaylar arasında gerçekleştirilecek işbirliğinin;

(i) Denetim fonksiyonlarının ve Sayıştay Denetiminin rolünün değişmesi,

(ii) VET Denetiminin daha da geliştirilmesi,

(iii) Denetimden daha iyi sonuçlar alınması,

noktalarında yoğunlaşması gerektiği konusunda fikir birliğine varılmıştır.

(*) Sayıştaylarımızın sunduğu bildiri "Türk Sayıştayında VET Denetiminin Geleceği" başlığını taşımakta olup diğer bildirimlerle birlikte bu kitapta yer almaktadır.

AYDEK Teşkilatının Geliştirilmesine Yönelik Öneriler

7 - Kongrenin ikinci konusu olan "AYDEK Teşkilatının Geliştirilmesine Yönelik Öneriler"; 15.11.1990 Perşembe günü yapılan ve birinci bölümü Fransa Sayıştay Başkanı M.P. Arpaillange tarafından, ikinci bölümü ise Macaristan Sayıştay Başkanı Mr. Hagelmayer tarafından yönetilen oturumlarda tartışılmıştır.

Yapılan görüşmelerde üye Sayıştayların AYDEK Teşkilatı çerçevesinde pek çok konuda işbirliği yapma ve çalışma ihtiyacı bulunduğu anlaşılmış olmakla birlikte, mevcut imkanlar çerçevesinde önem ve öncelik taşıyan hususlar tespit edilerek, gelecek dönemde gerçekleştirilecek çalışmalar için aşağıdaki karar sureti kabul edilmiştir:

AYDEK'in, önümüzdeki yıllara ilişkin olarak Kongre'ce belirlenen temel yaklaşımı

(i) Toplatıda hazır bulunan delegasyonlar üye kurumlar arasında karşılıklı yararlanmaları kolaylaştıracak ve bu alanda özel ihtiyaç duyan ülkelerin kamu maliyelerinin denetim sistemlerinin kurulmasını, geliştirilmesini teşvik edecek yüksek bir tartışma zemini oluşturulmasının dikkate alınması hususunda görüş birliğine varmışlardır.

Bu çerçevede, AYDEK sekretaryası Yönetim Kurulunun yönlendirmesi ile ihtiyaçları kaydetme, üye kurumların taleplerini derleme ve bu suretle toplanan bilgileri doğru ve hızlı bir biçimde diğer üyelere iletme işlemini daimi bir görev olarak üstlenmelidir.

(ii) Nihai amaç, AYDEK'in çalışmalarına somut bir içerik kazandırmak ve üstlenilen faaliyetleri sürekli bir biçimde üye kuruluşların beklentilerini göz önünde tutarak ayarlamaktır.

(iii) Sekreteryası, ki İspanya Yüksek Denetim Kurumuna mevdudur, gerekli çalışma araçlarından yararlanabilmeli, en modern ve pratik iletişim yöntemlerini kullanmalı, tüzük hükümleri dahilinde ve Kongre ve Yönetim Kurulunca onaylanan direktifler doğrultusunda yeter genişlikte inisiyatif gücüne sahip olmalıdır.

Sonuç

8 - Avrupa Yüksek Denetim Kuruluşları Teşkilatı Kurucu Konferansı ve ilk Kongresi, üye Sayıştayların mesleki konularda karşılıklı yardımlaşmasının ve teknik işbirliğinin gerekliliği ve önemini bir kez daha müşahade etme fırsatı vermiştir.

32 Avrupa ülkesi Sayıştayının temsilcileri ile yapılan görüşmeler, denetimin geliştirilmesi konusunda önümüzdeki yıllarda yapılacak çalışmalar için yararlı bilgiler elde edilmesine vesile olmuştur.

Avrupa Yüksek Denetim Kuruluşları Teşkilatı tarafından yapılacak çalışmaların, Doğu Avrupa ülkelerinde sürmekte olan yeniden yapılanma faaliyetine, bu ülkelerin mali sistemlerini ve mali denetim organizasyonlarını kurma ve geliştirme konusunda önemli katkısı olacağı, bunun yanında önümüzdeki dönemde oluşması beklenen daha homojen bir Avrupa içerisinde yer alacak olan ülkemizin Sayıştay denetimi yönünden de gelişmiş batı ülkeleriyle yakınlaşmasına ve Sayıştayımızın denetim faaliyetini geliştirmesine yardımcı olacağı tabiidir.